

A GóbéPortál és a Székely Ökoközösség kezdeményezés

A Gobeportal.com egy marosvásárhelyi internetes vállalkozás és hírportál, amelyhez egy székely ökoközösség megalapításának konkrét középtávú terve is kapcsolódik. A portál szerkezete és az ökofalu terve mögött egy meglehetősen jól kidolgozott és koherens, a nemzetépítés vagy transzszilvanizmus klasszikus diskurzusától jelentősen eltérő szemlélet áll a globalizáció, az EU, a nemzet, a székelység és a helyi közösség összefüggéseiről. A dolgozat azt kívánja bemutatni, milyen dimenziókban gondolkodik és tevékenykedik a GóbéPortál: hogy mit jelent számára az ökofalu, a Virtuális Székelyföld internetes játék, a magyar szélsőjobb vagy a globális kapitalizmus, és hogyan mozog mindezek között.

A kutatás arra irányuló vizsgálódásom részeként született, hogy a Beck által „szubpolitikának” nevezett, egyre erősödő folyamatok – a gazdaság működésének a népesség egészére kiható, de a formális politika terminusaiban nem konceptualizált externáliái, illetve az ezek ellen ható civil kezdeményezések, mozgalmak, hálózatok, amelyek maguk is politikai szereplőként lépnek fel¹ – a kollektivitás és kollektív cselekvés milyen új mintázatait hozzák létre Magyarországon és Romániában.

Leírás

A GóbéPortált egy kis marosvásárhelyi közösség működteti – a jelenleg a portálon és az azzal kapcsolatos szolgáltatásokban dolgozó alkalmazottak száma 8 fő, a honlap működtetésében Kanadából és Magyarországról is segítenek, elsősorban elszármazott közeli rokonok, ismerősök. A honlap látogatottsága 2002-től négy év alatt napi 1000-re nőtt, noha a fejlesztést egy időre erősen visszavetette, hogy 2006-ban török szélsőségesek hackertámadást intéztek ellene. A Szürke Farkasok román lapokat kerestek, az iraki szerepvállalás miatt, s mivel a GóbéPortál román domainnel volt bejegyezve, nem vették észre a tartalmi és nyelvi különbségeket. A GóbéPortál működtetői egy

csíkszeredai ismerős töröknyelv-tudása révén felvették a kapcsolatot a Farkasokkal, de a hibát már ők sem tudták helyreállítani, így a fejlesztést előlről kellett kezdeni.

A Góbé első, ma is alapvető vállalkozása a székely népművészeti ajándék-bolt,² amely elsősorban nemzetközi, másodsorban magyar/magyarországi piacra dolgozik, „az idő által bizonyított értékű ajándék” jelszóval. A GóbéPortál mint hírportál később indult, azzal az igénnyel, hogy egy „független, alternatív hírforrás” legyen (N.M.J.). A portálon ma a híreken kívül más szolgáltatások is elérhetők. Ezek egyrészt általánosabb célt szolgáló gazdasági vállalkozások (Virtuális Székely Iparkamara és Összmagyar Iparkamara; székelyföldi álláskereső és szállásfoglалó szolgáltatás; GóbéMall, amely székelyföldi vállalkozásoknak teremti meg az internetes jelenlét lehetőségét: szerződés alapján a vállalkozók saját boltot nyithatnak az áruházon belül), másrészt kulturális jellegűek: ilyen a „női szépség” tematikájú oldal (www.hatartalanszepseg.org), az összmagyarságnak szóló Magyarok Nagyasszonya, a Kárpát-medence 7 Csodája és a Határtalan Szépségverseny projektek. Készül továbbá a székelység virtuális múzeuma és a wikialapú GóbéWiki Székely Enciklopédia, illetve a Gobe Day and Night székelyföldi szabadidő-kalauz.³

Az olvasókkal való interakciót fórum, „válj te is szerkesztővé!” link és egy videomegosztó „közösségi tévé”

szolgálja. Tervezik egy internetes GóbéRádió elindítását is, amely a szerkesztőség által összeállított tartalmat sugározza. Ugyancsak regisztrációhoz kötött közösségi oldal *A rendtartó székely közösség blogmotorja Csaba királyfi serege a csillagösvényen*,⁴ amely már a székely ökoközösség projekthez tartozó közösségi blog kíván lenni.

A GóbéPortál a Jobbik Magyar Gárdájának paródiájaként az Iwiwen Székely Gárdát alapított; ez azóta azonban, leginkább a portál keretében, komoly célokért tevékenykedik: a kürtőskalács védelmében kétezer online petíciót juttatott el az EU Szabványügyi Hivatalának, illetve Székely Rágalmazáselleni Ligát alapított a magyar- és székelyellenes kijelentések monitorizálására.

Középtávon a GóbéPortál fő célja egy, a rendtartó székely falu elvein alapuló székely ökoközösség megalapítása. A terv szerint egy Bekecs hegységbeli, kiürülőfélben lévő falu elhagyott házait vennék meg a közösség számára. A létrehozni kívánt bioszövetkezetben a helyiek is részt vehetnének, azonban a rendtartó közösségben való részvétel szigorúbb feltételekhez kötött. A tagokat a GóbéPortál körüli szűkebb közösség egy ugyanoda már rövid távon is tervezett székely lófőiskola (nyári hagyományörző tábor)⁵ résztvevői közül válogatná ki.

Az ökofalu a tervek szerint gazdaságilag több lábon állna. Az internetes vállalkozás (tárhelyszolgáltatás, ajándékbolt) lenne az egyik. A másik ág a biotermesztés, a harmadik a turizmus volna. Az ökofalu mellett kialakítanának egy hagyományos székely parasztházakból álló üdülőövezetet, ahova elsősorban nemzetközi vendégeket várnak, üdülőjegyrendszerben.

A tervezett falu mellett a már megvásárolt erdők jelenleg is az internetes vállalkozás valamiféle alappillért alkotják: a GóbéGold nevű saját fizetési eszköz alapja egy-egy fa ezekből az erdőkből (1 GóbéGold-pont 1 fával egyenértékű, 1 fa eszmei értéke 20 euró). A GóbéGold Klubban megvásárolt pontok ilyen élő fákat érnek, a pontok levásárlásával a fák visszatérnek a klub tulajdonába.

A megalapítandó székely ökoközösséghez kapcsolódik még egy szolgáltatás, a *GóbéVirtual*.⁶ Ez a *SecondLife*-hoz hasonló internetes szerepjáték, azzal a különbséggel, hogy készítői elsősorban nem kikapcsolódásra, hanem a megalapítandó székely ökoközösség előkészítésére és támogatására szánják: hogy virtuális körülmények között „ki lehessen próbálni” a székely rendtartás szabályain alapuló alternatív társadalom működését. A játékosoktól befolyó összegek a székely ökoközösség létrehozását támogatnák a való világban. A jövedelem onnan származik, hogy a virtuális második honfoglalás gyakorlatilag virtuális birtokok és eszközök megvásárlásával történik, amelyeket a játékosok aztán fejleszhetnek, kereskedhet-

nek velük, s valós pénzbeli nyereséget is termelhetnek. A fedezet itt is a GóbéGold-fák. A játék honlapja a többi Góbé-szolgáltatáshoz hasonlóan elérhető románul, magyarul és angolul egyaránt, de készül japán, koreai stb. fordítás is.

A narratíva: székelység, globalizáció és világtörténelem

A GóbéPortál különböző megnyilatkozásaiból kirajzolódni látszik egy olyan háttérnarratíva, amely nélkül az elképzelés részleteit nehéz megérteni, ezért – vállalva az összefoglalással járó egyszerűsítés veszélyét – mindennek előtt ezt ismertetem. Ez lényegében egy globális narratíva, amelyben a székelység valamiféle központi vagy legalábbis kiemelt szerepet játszik, ezen túlmenően azonban minden ugyanabban az egész világot magában foglaló erőterben, a székelységtől vagy a beszélőtől körülbelül egyforma távolságra zajlik – nagy földrajzi vagy intézményes nagyságrendek, távolságok nem érzékelhetők. A továbbiakban elsősorban a székely ökoközösség honlapján szereplő programadó cikkekből, valamint a Góbé-kezdemenyezések ötletgazdájával, N.M.J.-vel készült interjúból kiindulva mutatom be először magát a Góbé-narratívát, jelezve fő kapcsolódási pontjait, illetve az átvételek során lerakódó különbségeket.

A Góbé által jegyzett cikkek⁷ szerint az emberi társadalom immár kétezer éve folyamatos rombolásnak van kitéve. A rombolás útja a természetes, jól működő emberi közösségektől „az elnyomás” általánossá válásáig tart, amikor az emberiség már csak „kiszolgált, megfélemlített, rabszolgává tett emberek tömkelege”. A rombolásnak három szakaszát különböztetik meg.

Az első szakasz a kereszténység térhódítása. Azzal, hogy feltétlen megbocsátást hirdetett, a kereszténység ellehetlenítette a természetes emberi közösségek azon képességét, hogy megvédjék magukat a rosszal szemben. A kereszténység ellenpólusa ebben a konstrukcióban a hun–székely–magyar ősvallás, amelyet Grandpierre K. Endrét idézve ír le a *Virtuális Székelyföld* honlap,⁸ jóllehet ő inkább a szkíta–hun–magyar folytonosságról, illetve az egyetemes ősi emberiségről ír. A székely ősvallás tehát „abban különbözött a kereszténységtől, hogy elismerte a gonosz erejét is. A másik alapvető különbség, hogy harcolni is kellett ellene. Nem megadó volt, mint a kereszténység” (N.M.J.).

A második nagy támadás „a rossz beengedése” után a közösségek szétverésére irányult. Az egyenlőséget, testvériséget és szabadságot követelő francia forradalom, illetve

az erre „rátelepedő” ipari forradalom, majd a kommunizmus szétverte a hagyományos közösségeket, és létrehozta a gyökértelen, városi munkásréteget. Az egyéni jog bevezetése a közösségi jog helyett cselekvésképtelenné tette a társadalmat, mivel egy adott társadalmi struktúrában („piramis”) az egyéni jog alapján csak az tud eredményt elérni, aki amúgy is jó helyzetben van – az interjúban említett példa szerint az egyéni jogot csak az tudja érvényesíteni, aki képes megfizetni az ügyvédek. A hagyományos közösségek megszűnésével az egyén kiszolgáltatottá vált. „Tökéletesen tisztában voltak kiagyalói, hogy egyedül az ember védtelen, képtelen megvédeni érdekeit” – áll a cikkben. Az egyéneket összefogó új intézmény, a többpártrendszeres demokrácia erre a megosztottságra épített, „azt a látszatot keltve, hogy különböző társadalmi csoportok érdekei egymással ellentétesek”. Ez a megosztáson alapuló hatalmi forma csak arra nyújt lehetőséget a „gyökértelenné változtatott tömegnek”, hogy „a lényeges információkat nélkülözve válassza ki a két rossz közül a kisebbet”. Mindez egyértelműen szemben áll azzal a kezdeti, természetes állapottal, amikor a hagyományos közösségek maguk közül választottak vezetőket, akikkel közvetlen kapcsolatban voltak, s bármikor számon kérhették a tetteiket. Most az egyén „idegen emberek hazugságait kellett megszűrje”, s így született meg az új helyzet jellegzetes szereplője, „a politikusnak nevezett hivatásos hazudozó”.

A rombolás utolsó, befejező szakasza a globalizáció. Itt „azt a keveset, ami megmaradt, a családot verik szét mindenféle deviancia népszerűsítésével, elfogadtatásával.” „Ez a rombolómunka utolsó szakasza. (...) Ha ez sikerülne, akkor bevezetné a társadalomba rendeződött emberi közösség. Ami maradna az kiszolgáltatott, megfélemlített, rabszolgává tett emberek tömkelege” – áll a cikkben.

A globalizáció semlegesnek látszó fogalma mögött valójában a rossz globalizálódása áll: a lopás, a kisemmizés globalizálódása olyan aktorok által, akik egyre kevésbé lesznek számon kérhetők azok által, akiknek az életét döntéseikkel befolyásolják. Összességében úgy tűnik, hogy a Góbé nem köteleződik el a globális összeesküvés-elmélet egyetlen kifejtett változata mellett sem. Otthonosan mozog az összeesküvés-elméletek nemzetközi (első sorban amerikai, interneten terjedő) változatai között, a portálon megjelentetett idézetek szempontjából pedig nem tesz különbséget a rossz intézményes berendezkedést és a gonosz háttérhatalmat támadó globalizációkritika között.⁹ A titokzatos gonosz erőket a magyar nemzet sorsával – a régi zsidó–magyar sorspárhuzam toposz¹⁰ eszkatológiai perspektívái szerint – összekötő elméletek

is otthonosak számára. A ránk mért szenvedés túrése általi önmegváltás a romániai magyar transzilvanista retorikának is központi alakzata – a Góbé narratívájának alapstruktúrájához ennyiben köze is van. Ugyanakkor fontos eltérés az azonnali cselekvés követelése, amit „mi magunk”, és nem valamilyen, a sorsunkért felelős intézmény/hős hajtana végre, illetve az, hogy a cselekvést a Góbé a demokratikus nemzetállam meglévő intézményes kereteitől függetlenül képzelet el.

A formális politika delegitimációja és a „saját” politizálás alternatív tereinek megalapítása szempontjából a Góbé-kezdéményezés tágabb trendekbe illeszkedik, explicit módon azonban a Budaházy- és Toroczkai-féle Hunnia „párhuzamos Magyarország” kezdeményezés áll hozzá a legközelebb, amelyben közösségalapító projektjének testvérpárjára ismer rá. A Hunnia felől a Góbénak az az ötlete sem tűnik annyira szokatlannak, hogy a létrehozni kívánt alternatív társadalmat a *Virtuális Székelyföld* secondlife játékban modellezze és készítse elő. Az új magyar szélsőjobb viszonyát az ősi igazságokkal, bátor harcosokkal és végső tétellel operáló szerepjátékok világához itt nincs mód részletezni.¹¹ Csupán annak illusztrációjaképpen utalok a kétféle Hunnia e közös vonására, hogy a képzeletbeli, virtuális (internetes) és valós politizálásnak, a saját hely és saját közösség elképzelésének ez is egy „transzlokálisnak” nevezhető dimenziója, amely a formális politika mediatizálódásának tendenciáit viszi tovább a népi szubpolitizálás intézményekről leszakadó irányába.

A Góbé- és a Budaházy-/Toroczkai-féle Hunnia közti különbség számunkra leglényegesebb aspektusa az, hogy bár a mitikus összefüggések nagyban hasonló tárházából merítenek, megvalósítási horizontjuk struktúrája eltérő. A magyar Hunnia kezdeményezés alapvetően egy idealizált nemzetállam létrehozásában gondolkozik, ahol a kezdeményezők mint jövődó vezetők első sorban egy homogén, arctalan tömeghez szólnak. A tervben első sorban az ezt a makroközösséget kitaláló és egyben tartó elvont mitikus összefüggést, illetve az új világ felé való elrugaszkodás vezetői gesztusát dolgozták ki. A Góbé lokalitásprojektje ennél konkrétabb: helyhez, gazdasági feltételekhez és a bevonandó személyek (nem túl nagy) számához kötött. E megközelítés miatt meglévő és létrehozni kívánt transzlokális kapcsolatai (mint a székely és a magyar nemzet újbóli összefogását célzó általánosabb projektek) mindig valamilyen konkrét, általa kiépített, pragmatikus viszonyon is alapulnak, soha nem csak a közösség mitikus ideálján – a praktikus megvalósítás szempontjából a Góbé nem az azonosság tömbjében, hanem az azonosság kiépítendő hálózataiban gondolkodik.

Továbbá a Góbé egy egészen sajátos érzéssel szolgál a globális helyzet megromlásáról, amely szerint a közösségi csalószűrés kiiktatásával szaporodott el és került hatalomra a „rossz”. A Góbé fő gesztusa, amellyel a székelyeket az emberiség problémáinak megoldásával kapcsolatba hozza, az a *felfedezés*, hogy mindegyik székely hagyomány tartalmazza a választ („ezt nagyon jól tudták a régi székelyek”). Az igazságos társadalmi berendezkedés és az ökogazdálkodás alapvető példáin túl ez a gesztus sokszor, kicsiben megismétlődik, visszhangozva és újra meg újra hangsúlyozva a Góbé alapötletét. Ilyen például az a gondolat, hogy tulajdonképpen a székelyek találták fel a vonalkódot, mivel a székely szoknya csíkjából ki lehetett olvasni viselője hovatartozását. A székely faluban már akkor szabályozva volt az illemhely helye, „amikor Párizsban a bilit az utcára öntötték”, mondja N.M.J. A „csillagösvény”, a *Székely himnusz* jellegzetes szóösszetétele pedig az internetes Góbé-kezdeményezések központi metaforájává válik annak a gondolatnak a nyomán, hogy a csillagösvény szóval a régi székelyek az internet eljövételére mint a székelység újra egymásra találását lehetővé tevő dimenzióra utaltak.

A Góbé saját közvetlen előzményeként elsősorban a két világháború között Budapesten létrejött Székely Egyetemi és Főiskolai Hallgatók Egyesületére (SZEFE) hivatkozik. A SZEFE (elszakadást kompenzálni hivatott) elvont székelységkonstrukciójára a Góbé egyfelől úgy tekint, mint egy folyamatosan jelen lévő latens igazság első explicit megnyilatkozására, amely ezután a hagyomány hiteles tartályának tekinthető, másfelől azonban talán fontosabb, hogy a SZEFE múltjában megalapozásra és igazolásra talál a Góbénak az a gesztusa, amellyel egy már nem létező székely közösséget kíván a konstrukció és a belé vetett hit ereje által létrehozni.

Külső szereplők

Az olyan területhez kötött társadalmi makrostruktúrákkal, mint a román vagy a magyar állam, vagy mint az EU, a Góbé keveset foglalkozik – már csak azért is, mert tevékenységét közvetlenül ezek az intézmények nem érintik: a formális politizálást elutasítja, a projektek gazdasági alapját pedig saját vállalkozásaiból kívánja előteremteni.

Ennél fontosabb környezet az „idegenek”, a Góbé-vállalkozások üzletfelei, akikkel kapcsolatban a cél az, hogy „ismerjék meg [a székely hagyományt], és vegyék igénybe a szolgáltatásainkat!”. Az, hogy üzleti vállalkozásaiban a Góbé a nemzetközi piacot közvetlen környezeteként érzékeli, nem illúzió: a Google a „folk art gift” keresőszókra

elsők között dobja ki az oldalt, s üzletei folyamatosan teljesítenek távolsági megrendeléseket. A közvetlen közelség értelmét ugyanakkor messze nemcsak az internet által lehetővé tett üzleti kapcsolatok adják meg, hanem általában az a globális dimenzió, amelybe – mint fent is láttuk – a Góbé projektjei belehelyezik magukat. A Szürke Farkasok hackertámadását N.M.J. úgy kommentálja, hogy „a jövő háborúja valószínűleg kiberháború lesz”, s olyan hírekre hivatkozik, melyek szerint kínai hackerek betörték a Pentagonba. A GóbéPortál problémája ennek a globális valóságnak szerves részét képezi; sem a földrajzi távolság, sem az érintettség, sem az abban ható folyamatok szempontjából nem különbözik tőle. Lett volna egy amerikai befektető is, aki részt kívánt volna venni az ökoközösség projektben, de tönkrement. „Utolérte a gazdasági válság” – magyarázza N.M.J.: a banki hitelbefektetésekkel nyugdíjalapja jó része elveszett. A történet helyszíne nem a távoli Amerika, hanem a közös globális valóság: „Nagyjából ez lesz most itt, a kötelező nyugdíj, nálunk is, bármikor felébredhet, hogy az a pénz, amit fizetett be éveken keresztül, semmit se ér, mert rossz helyre fektették be.” A Góbé tagja a Global Ecovillage Networknek is, bár a többi ökokezdeményezést sikertelen válaszkísérletnek tartja a közös kérdésre, mivel nem építenek közösséget.

Az idegenekhez való beszédben az instrumentális (marketingcélú) imagináció és maga a Góbé-projektum gyakran összemósódnak. „Devoted to costumers” – szól az önjellemzés a GóbéShop angol nyelvű honlapján. Világos, hogy a bolttal a Góbé fő célja nem ez, a helyzet itt mégis bonyolultabb, mint egy egyszerű kapitalista vállalkozás marketingjénél. N.M.J. így beszél erről: „alkalmazzuk a marketingnek a legújabb eredményeit (...) pont most alakítjuk át a legújabb marketing szerint az üzletet. Az a szubliminális marketing. A legújabb kutatások azt mutatják, hogy két módon lehet hatni az ember tudatalattijára: a félelemmel és a vágygal. S megvan a globalizáció elleni félelem, megvan a vágy egy jobb világra, s megvan a vágy a Golden Age-re, az aranykorra. Mert hogyha mint székely népművészeti termék áruljuk, majdnem senkinek nem mond semmit. És eddig se Magyarországról voltak a vásárlóink.” A nemzetközi marketingre kigondolt legújabb szlogenek a „body, mind and soul” és a „preserving the future”. Az ajándékokon kívül ezzel elsősorban üdülési jogokat kívánnak eladni a külföldieknek. A lőfőtábor tanfolyamai a külföldi látogatók pénzéből működnek, a létrehozandó ökofalu mellett pedig székely parasztházakban, de „hogy ne zavarjanak a fényképezőgépeikkel”, a falutól elválasztva nyaralhatnak a kliensek. Üdülőt nem kaphat bárki: a Góbé motivációs levelet kér, s annak alapján válogat. Ez nemcsak a vadásztársaságok

stb. kiszűrése, hanem a marketing szempontjából is jó, mondja N.M.J., „mert birizgálja a fantáziájukat”. Mindezt úgy is kell értenünk, hogy a „legújabb marketing” szerint kidolgozott székelységimage valójában a székelység ideálját globális távlatok közé helyező Góbé-narratíva lefordítása egy üzleti nyelvre. Attól, hogy az idegenekkel való kommunikáció és a gazdasági haszon céljából a dolgokat kissé másképp kell megfogalmazni, az alapvető mondanivaló igaz marad: „igen, mert léteznek filozófiai elképzelések a régi aranykorról, és [ezeket] a székelyek őrizték meg a legtovább” – állítja N.M.J.

A megmutatás gesztusában gyakorlatilag három nyelv keveredik: a „promoting real values” bennszülött kereskedői nyelve, a közös globális helyzetből kiutat jelentő válasz birtokosának oktató-nevelő, de alapvetően elvtársi nyelve, illetve, meglepő módon, a kelet-európai kis nép büszkélkedése, hogy van mit felmutatnia a nagy Nyugat előtt: „s van mit megmutatni, a volnalkódot is a székelyek találták fel (...), úgyhogy vannak értékeink, csak meg kell mutatni Nyugatnak”. Utóbbival kapcsolatban érdemes megjegyezni, hogy abban, amire ezek a szavak vonatkoznak, valóban fordulat látszik végbemenni: Románia, Székelyföld „elmaradottsága” jó minőségű földet, értékes turisztikai területeket, nyugatabbra luxusnak számító kézi termelést, még létező közösségi kapcsolatokat stb. is jelent, s egyre inkább tematizálódik ilyenként. Úgy gondolom, a Góbé büszkélkedése elsősorban erre az (általában globális léptékben meghosszabbított) fordulatra vonatkozik, s inkább tekintendő egy diskurzusmaradvány újrafelhasználásának, semmint a diskurzus példájának.

Helyi közösség

A Góbé lokalitásprojektje egyszerre több, egymásra rétegződő „helyi közösség”-, illetve „székelység”-fogalommal kénytelen dolgozni. A GóbéPortál cikkeiben és a hasonló magyarországi kezdeményezések fórumain magabiztosan, mint „mi, székelyek” szólal meg, az „eredetibb, mélyebb magyarság” közös mítoszának alapján a magyar testvéreket akár ki is oktatja. Ugyanakkor ez a székelységfogalom meglehetősen absztrakt, elsősorban nem konkrét székely falvak lakosai közti kapcsolatból indul ki, hanem a székelységnek egy elvont ideájából, amelyhez a konkrét székely falvak lakosai nem feltétlenül érnek fel, de amelynek összekötő erejét a városból és az interneten is csorbítatlanul gyakorolni lehet.

„Nem szeretem a városban”, mondja az egyik kezdeményező, ezzel állítva szembe az interneten szerveződő virtuális székely közösséget és az azáltal létrehozandó

ököfalut. Feleségével erről a vidékről származnak, „ott születünk, oda hazamegyünk” – mondja. A „hazamennel” ötlete egyfajta lebegő állapotban születik, az eredet elvesztése és újra megtalálása között. A Góbé az elveszett eredethez való visszatérés érdekében újra létre kívánja hozni az eredet helyét, ami a gyakorlatban annyit jelent, hogy egy globális szimbolikus és gazdasági háló alapján akarja újra létrehozni az elveszett lokalitást. A helyi adottságok nem magától értetődő környezetként, inkább kiválasztandó kínálatként jelennek meg számára, hiszen megalapítói gyakorlatilag oda szúrnák le a falut a térképen, ahova akarják.

Az eredethez való visszatérést azért is szükséges inkább a már absztrahálódott (azaz a gyakorlattól elvonatkoztatott) hagyományreprezentációkból levezetni, mert a „létező székelység” életformáját tekintve ma ugyanúgy az eredetvesztés állapotában van: gondot jelent „eredeti” népművészeti termékeket beszerezni, mivel a legtöbb kézműves ma inkább csak „giccset” árul; nincsenek már jól működő falvak; s a székelyek tudatával is baj van: „Sok mindent nem tudnak a székelyekről, főleg Székelyföldön” – jegyzi meg N.M.J.: „most már nem tudják”, de „nem ők a hibásak. Nem is nevelték, nagy a szegénység, lopják a fát...”

Az interjúban és a fórumhozzászólásokban is gyakran ismétlődő „járóm a székely falukat” szerkezet mögött egyszerre kell látnunk az idealizált, homogén kultúrtájat és a konkrét helyi kapcsolatok kiépítésének kompromisszumokkal terhes munkáját. „Csak egy székely faluba se könnyű beköltözni”, jegyzi meg N.M.J. az interjúban, mivel az embert „jövevényként” kezelik. Az eredethez való visszatérés paradox és fájdalmas módon lokális ellenállásba ütközhet. N.M.J. ezt az ideális székely falu jellemzőivel magyarázza, s ennyiben ezt a konkrét nehézséget sikeresen írja vissza a saját narratívájába.

Ahhoz a faluhoz, amelyikbe az ökoközösséget tervezik, mindezek ellenére a Góbénak relatíve egyszerű a viszonya. Ez egy elnéptelenedő falu, mondja N.M.J., sok üres ház van, ezeket fogja megvenni, rendbe tenni és modernizálni az ököfaluprojekt. A régi lakosok beléphetnek az élelmiszer-szövetkezetbe, de magába a rendtartó közösségbe csak az, aki vállalja, és akit alkalmasnak találnak erre. Arra a kérdésemre, hogy vajon mit fog szólni a falu ahhoz, hogy egy másik közösség jön létre benne, N.M.J. azt feleli, hogy ez nem lesz gond, mivel „20 személy már abszolút többség ott”. A helyi „székelyekkel” szembeni viszony tehát leginkább egy egyszerű területfoglalásé, a kommunikációra, a közös „mi” kialakítására kevés hangsúly kerül. A Góbé abban a helyzetben van, hogy eltekinthet a helyi emberek akaratától és elképzeléseitől.

Saját ideális közösségét olyan személyekből verbuválja, akik az interneten meghirdetett programra önként jelentkeznek, s majd azok közül is saját szempontok szerint válogat, „hogyan olyan emberek között legyünk, akit óhajtunk” (N.M.J.).

Mindeközben azonban, a gyakorlati megvalósítás és az üzleti kapcsolatok szintjén a konkrét partnerségi viszonyok és marketingszempontok egyértelműen a heterogenitás irányába mozdítják el a Góbé által épített világot. Az egyik újabb fejlesztés a Bethlen Alapítvánnyal való együttműködés, amelynek keretében az alapítványon keresztül a Góbé (elsősorban számítógépes) munkát ad ki mozgássérülteknek. „Magunkon is segítünk adóilag, és rajtuk is, hogy van otthonról elvégezhető munkájuk” – mondja erről N.M.J. Tágabb értelemben véve ez a fajta gyakorlati hálózatosodás, a „több lábón állás” kényszere a Góbé alapvető ideájának fontos kiegészítéseként működik. N.M.J. egyértelműen elutasítja egy hasonló csíkszeredai kezdeményezés azon ötletét, hogy teljesen önfenn tartó és hagyományos körülmények között, gyertyával, kútvízből

kelljen megoldani a székely ökofalu életét. „Nem akarunk visszamenni a középkorba”, „olyan bajok lehetnek, árvíz, szárazság...” – ecseteli N.M.J. a klímaváltozás és más instabilitást okozó tényezők erejét, amelyek miatt a teljesen önfenn tartó faluközösség „utópia”, „a mai világban nem lehet!”. Az ökoközösség gazdaságában tehát az internetes üzletek, tárhely-, domain-szolgáltatások, illetve a turizmus és a népművészeti ajándékok fontos szerepet játszanának. Ennek keretében *népművészeti újdonságokat* is kitaláltak, mondja N.M.J. büszkén: hozományos láda kis csipkeangyallal menyegzői ajándéknak, amit a fogyatékosok készítenek, illetve azt a szolgáltatást, hogy a kliens interneten megrendelheti az életútját kopjafán. A régi kopjafajelekkel ugyanis, mint mondja, mindent meg lehet jeleníteni, hogy hány gyereke van, „milyen a végzettsége”, „még a hősi halált és a hazafiságot is”.

Az idézett szövegrészek N.M.J. interjúalanytól származnak.

1 Beck, Ulrich: *Mi a globalizáció?* Szeged: Belvedere Meridionale, 2005; valamint uő: *The Reinvention of Politics. Rethinking Modernity in the Global Social Order.* Cambridge: Polity Press, 1996.

2 Jelenleg elérhető: www.gobeshop.com.

3 Gobe Day and Night, Székelyföld szórakozástára, <http://www.dayandnight.gobeportal.com/mithol/index.php>.

4 <http://www.ecoblog.ecocommunity-transylvania.eu/>.

5 <http://www.gobeschool.ecocommunity-transylvania.eu/>.

6 <http://www.gobevirtual.gobegold.com>.

7 Elsősorban: Az emberi társadalom elleni sorozatos és folyamatos merényletek (http://www.ecocommunity-transylvania.eu/magyar/index.php?option=com_content&task=view&id=12&Itemid=1), Globális diktatúra épül? (http://www.ecocommunity-transylvania.eu/magyar/index.php?option=com_content&task=view&id=13&Itemid=1) és Mit akarunk? (http://www.gobevirtual.gobegold.com/gobeland/index.php?option=com_content&task=view&id=34&Itemid=9)

8 Grandpierre K. Endre (1916–2003) történész, gondolkodó, a magyarok történetével kapcsolatos eltitkolt igazságok „tiktokfejtője”. Attilát és Álmost a közvetlenül a vízözön után élt Magóg királytól származtatja. A világtörténelemnek az aranykortól eltávolodó mitikus ívét közvetlen kapcsolatba hozza a magyarság sorsával. http://www.gobevirtual.gobegold.com/gobeland/index.php?option=com_content&task=view&id=19&Itemid=9.

9 Még egy példa: a „Who is watching you?” cikk mellett az ökoközösség honlapjának angol változatán Takis Fotopoulos anarchokommunista gondolkodó terjedelmes cikke is szerepel, amely a libertariánus municipalizmus megalapításának szükségességéről szól.

10 Lásd például Bitskey István: A nemzetsors toposzai a 17. századi magyar irodalomban. <http://www.mta.hu/nytud/Bitskeyszekf.doc>.

11 Egyetlen, kissé sarkított példa az átjárhatóságra: „Egyetértek veled. Mozgalmat kellene, kell indítani, hogy a helységneveket rovásírással is kírják. A legnagyobb baj a rovásírással az, hogy még nincs ISO szabványa. Jó lenne ezt kijárni ha már a klingonok nyelvének is kérték a szabványosítását. Akkor megoldódna a betűk megjelenése, megjelenítése a böngészőkben és teljes cikkeket lehetne rovásírással írni” – gobemedia fórumhozzászólása, <http://szenkoronaradio.com/tarsalگو/viewtopic.php?id=36&p=4>.

2056, Árnyékmagyarország

Az *Árnyékmagyarország* című kötet (Beholder Kiadó, 1996) a *SHADOWRUN* szerepjátékhoz készült kiegészítő világleírás, ami a 2056-os évek Magyarországot írja le az amerikai fejlesztésű játérendszer fikciójának követelményei szerint. A *SHADOWRUN* esetében crossover szerepjátékról beszélhetünk, amelyben a kiberpunk zsáner („sötét jövő”) elemei keverednek a hősi fantasy („mitikus múlt”) kellekeivel és fantasztikus lényeivel. Így szerepelhetnek a *SHADOWRUN* univerzumában olyan egymást kizáró, de együtt ironikus hatást keltő motívumok, mint sárkányok és tankok, illetve netező orkok vagy taxizó mágusok. A kiberpunk technológia kritikai potenciálját a mágia spirituális dimenziója bontja le, a fantasy idealisztikus mitológiáját pedig a fogyasztói társadalom „túlrajzolt” díszletei lehetetlenítik el. Minden műfaji és ideológiai elem találkozik saját antianyagával, így a szerepjátékra jellemző *világtéremtő gesztus* egy önmagát folyamatosan törölő és ironikusan újraépítő világkonstrukciót hoz létre. Ez az ambivalencia párhuzamos azzal a jelenséggel, hogy a *SHADOWRUN*-univerzum időfelfogása alapvetően körkörös, egyszerre mutat egy archaikus („mitikus múlt”) és egy technicizált („sötét jövő”) irányba. Az *Árnyékmagyarország* fikciója szerint Magyarország 2056-ban (hasonlóan a kilencvenes évek elejéhez) a lehetőségek országa, ideológiai és társadalmi eklektika jellemzi, egyszerre vannak jelen egymást kizáró társadalmi erők és csoportosulások. A kiberpunk-történetek hagyományosan városcentrikusak, mert a természeti táj elsorvadásával a teljesen technicizált ember élettere áthelyeződik a metropoléumokba és a számítógépes hálózatok virtuális valóságába (*Mátrix*, *Hálózat*). Az *Árnyékmagyarország* oldalain azonban, talán a fantasy műfajának természetközelsége és „tájigénye” miatt is, részletes leírásokat olvashatunk az ország fiktív földrajzáról. Az alkotók megőrizték a jelenlegi ország-határokat (ami önmagában is jelzésértékű gesztus), és ezen a kereten belül formálták újra a különböző régiókat. Az országban nincs egységes közigazgatás, a társadalmi anarchia egymástól kvázifüggetlen, az egyes radikális ideológiák, csoportok (zöld fundamentalisták, Habsburg-párti royalisták) által uralt szigetekre szaggatta szét a területet. Ezek a magánbirodalmak a kilencvenes évek társadalmi félelmeinek abszurd túlrajzolásával és a kiberpunk/fantasy elemek magyar viszonyokra történő alkalmazása miatt egy szürreális mozaik hatását keltik. A bakonyi Törp Királyság, a népmesei Lúdvérc által uralt zalai mocsárvidék, illetve a magyar nacionalizmus megelevenedett fantazmagóriáját képviselő Turánia olyan mitikus, ugyanakkor hiperrealista teret alkotnak, amelyben különböző irodalmi és történelmi narratívák találkoznak egy időn kívüli szimbolikus topográfiában.

Nemes Z. Márió

